

Het zilveren lepeltje

Een Kerstverhaal

door Martha de Vries

HET was eerste Kerstdag. Een ijskoude, scherpe Noord-oostenwind joeg door de straten. Fijne, scherpe jachtsneeuw dwarrelde rond en sneed pijnlijk in de gezichten van de voorbijgangers.

Dat waren er echter niet veel. Wie niet beslist de deur uit moest, deed het niet en vooral niet op Kerstavond.

Toch liepen er twee kinderen in één der buitenwijken van een grote stad. Ze hoorden thuis in een der woonwagens, waarvan er zes in het open veld, een eind buiten de stad, stonden. Ze hadden permissie daar de Kerstdagen te mogen blijven, mits men geen last van de bewoners zou ondervinden. Toen had de kleine jongen zijn zusje gesmeekt hem mee te nemen, de stad in, om er de mooie winkels te zien.

O, ze hadden er wel van genoten! Prachtig waren die winkels met de hel verlichte étalages en vele, vele kerstversierselen. Lang hadden ze gestaan, dan hier, dan daar en ze waren er blij om geweest juist met Kerstmis zo dicht bij een grote stad te zijn.

„Wat is eigenlijk Kersemis?” vroeg de jongen en er klonk verlangen in zijn stem. Het was alles zo mooi, zo warm en zo goed — maar waarom deden de mensen dat?

„k Weet het ook niet goed”, antwoordde het zusje aarzelend. Zij was vijf jaar ouder dan het kleine ventje en op veel van zijn kindervragen wist zij antwoord te geven. Maar waarom het Kerstfeest was, dat had zij zelf nooit recht geweten.

„Weet je er niks van?” vroeg de jongen dringend. „Waarom maken ze die dennebomen zo mooi en steken ze overal lichtjes aan?”

„D'r is, geloof ik, eentje geboren”, zei het zusje nu. „Lang geleden, toen we ook es bij een grote stad lagen met Kersmis, toen kwam d'r een dame in het kamp en die gaf allemaal wat. Ze bracht ook een klein boompje mee en daar stak ze kaarsjes in en die stak ze 'an. En ze heb ook gezongen van een kind, dat geboren was, maar 'k weet het niet allemaal meer. Jij was nog te klein, jij weet er niks van netuurlijk.”

De kleine jongen zuchtte en de donkere ogen in zijn groezelig vuil snuitje keken met veel verlangen.

„Gebeurde 't maar meer”, fluisterde hij.

„Prettige dingen gebeuren maar eens”, zei het meisje wijs.

Maar opeens stonden ze stil.

„Kijk”, fluisterde de jongen.

„Sst”, waarschuwde het meisje.

Ze stonden vlakbij de erker van een huis. De gordijnen waren open en in de erker, op een klein tafeltje, stond een mooi versierd kerstboompje. Een oude man stond er bij en ontstak rustig, één voor één, de witte kaarsjes, zodat het boompje weldra stond te stralen in blijde schitterglans. In de erker, in een gemakkelijke grote stoel, zat een oude vrouw en keek naar

de boom; naar de zilveren ballen en klokjes en slingers, die de dansende lichtjes vrolijk weerkaatsen. Toen alle kaarsjes waren aangestoken ging de man naast de vrouw zitten en samen keken ze naar hun boom.

Het was de vrouw, die het éérste sprak. „'t Is saai zonder de kinderen”, zei ze.

„Ja” — de man glimlachte — „die kunnen we er nu niet bijhalen. Die vieren hun Kerstmis dit jaar en waarschijnlijk nog vele jaren hierna, in Indië. Zij zullen het ook wel missen nu — ze kwamen zo graag bij Opa en Oma.”

„En vooral met Kerstmis”, wist de vrouw, „weet je nog, dat *zij* altijd het Kerstverhaal vertellen moest en ik een gewoon verhaal. 't Zijn lieve, vrolijke kleinkinderen die vier van ons en het is een héél ding ze nu te missen. Een Kerstfeest zonder blijde kinderstemmen is haast geen Kerstfeest.”

Ze wisten het niet — de twee woonwagenklantjes daarbuiten — maar alsof ze 't gehoord hadden, zo plotseling klonk nu de schelle stem van den jongen.

„Kijk, kijk!” riep hij, „daarboven een ster! Daàr, kijk daàr!”

„Sst, sst,” waarschuwde het zusje, maar te laat. Daar binnen was het schelle stemmetje gehoord en — ja — hoe het alles zo gauw kwam, wisten ze zelf niet. Maar even later werden ze er in geroepen.

De blijdschap van den kleinen jongen kende geen grenzen. Zijn donkere ogen schitterden en zijn stemmetje juichte luid en schel bij alles, wat zijn vuile vingertje aanwees.

Ook het zusje genoot.

„Ik weet het ook niet goed”

Maar h  ar ogen zagen meer dan alleen de Kerstboom en het moois, dat daar aan hing. Die gingen ook de kamer rond.

Mooi was het hier, dacht ze. Heel anders dan in de wagen, waar zij sliepen. Zitten deden ze er niet of het moest al noodweer wezen. Maar in d  ze kamer, ja, daar zou ze wel willen zitten.

Daar stond een schaal met koekjes. En verder nog een mand met rooie appels. Zou ze er een paar wegpakken, straks, als ze er langs liep ? Dat kon ze best ongemerkt — niemand kon zo ongemerkt de dingen wegpakken als zij, had de oude Lopesco, de aanvoerder van het kamp, eens gezegd. En ze was er trots op geweest.

Daar kreeg ze een por van het broertje.

„We magge blijven”, zei hij, „hoor je het niet ? Maar eerst motte we mee naar de keuken om gewassen te worre.”

Dat was nu wel geen pretje, want van wassen hielden ze niet. Behalve ’s zomers, in de   en of andere beek ; daar mochten ze wel graag wat plassen met de andere kinderen uit het woonwagenkamp.

Maar nu werden hun gezicht en handen even goed onderhanden genomen. En al spoedig zaten ze, schoon en fris, met een warme jurk en trui, die van de kleinkinderen waren achtergebleven, elk op een stoel bij de Kerstboom. Toen schonk de oude vrouw een kopje thee voor ze in en ze kregen een stuk kerstkrans met elk een rood kersje er op.

„Mmm”, smulde de kleine jongen en wreef met een grappig gebaar over z’n buikje. En toen lachten ze alle vier.

Plotseling stond het kereltje op en lei zijn hand op de knie van den ouden man, die zo vriendelijk voor hem en zijn zusje was.

„W    om is het Kersemis ?” vroeg hij.

De oude heer glimlachte.

Maar toen sloeg hij z’n arm om het kereltje heen en als vanzelf vond zijn mond de woorden van het oude Kerstverhaal Het verhaal, dat hij al zo vaak met Kerstmis had verteld — vroeger aan de kinderen — later aan de kleinkinderen. En dat hij van dit jaar niet vertellen zou, naar hij meende, omdat er geen kinderen meer waren om toe te luisteren . . . Wat deed het er toe of de kinderen, die met gespannen aandacht naar je luisterden, bij je hoorden of niet, dacht hij nu. Of het kinderen waren van je eigen kind of een paar wildvreemde schooiertjes ? Het oude Kerstverhaal was mooi en wijdingsvol en zeker hadden nooit kinderen met gretiger aandacht naar hem geluisterd dan nu de oortjes van den kleinen jongen daar voor hem.

En nog nooit, dat wist hij ook, had hij sterker het gevoel gehad de overbrenger te zijn van de *Blijde boodschap*, die eeuwen geleden in het veld bij Bethlehem verkondigd was.

Hoe gretig nam dit kereltje alles in zich op !

Hoe eenvoudig klonk zijn stemmetje toen hij zei :

„Netuurlijk niet — d’r is nooit plaas”, — bij het :

. . . en zij gingen naar de stal omdat er geen plaats voor hen was in de herberg . . .

Later zong Grootmoeder, met haar oude, licht bevende stem, de bekende Kerstliederen. Maar voor deze kinderen waren zij nieuw.

„Nog es, nog es!” drong de kleine jongen.

„Is het nou net zo mooi als toen met die dame in het kamp?” vroeg hij even later aan het zusje.

Die knikte. Erg stil was ze en opeens zei ze dat ze weg moesten. Even later stonden ze buiten, met elk zo'n mooie, rode appel in de hand. Die hadden ze gekregen. Bedanken deden ze niet — tenminste niet met woorden. Maar het stralend snuitje van den jongen was dank genoeg. Het meisje keerde zich af bij het groeten, wat haastig en trok het broertje mee. „Die grote is erg schuw en verlegen, maar die kleine is een leuk ventje,” zei de oude heer toen hij weer binnenkwam.

„Ze werd later zo schuw, eerst vond ik haar gewoon”, meende zijn vrouw.

„Kom, wij zullen even de boel opruimen. Toch een Kerstfeest met kinderen, hè, al waren het niet onze eigen.”

Grootvader glimlachte.

„Tóch een Kerstfeest om blij aan terug te denken”, gaf hij toe.

Ook Grootmoeder voelde een vreugde van binnen, die er eerst niet was. Het was goed zo, dacht ze Toen nam zij een blaadje om er de vuile kopjes en bordjes op te zetten.

En plotseling schrok ze.

„Wat is er?” vroeg de oude man, die het zag.

„M'n zilveren lepeltje is weg”, antwoordde Grootmoeder en wees naar het lege schoteltje van 't kopje, waar ze zelf uit gedronken had.

Grootvader zag wat zij dacht, maar hij verwierp die gedachte meteen.

„Zeker gevallen”, zei hij luchtig en bukte zich. Maar waar ze ook zochten: het zilveren lepeltje met de A: het laatste geschenk van kleine Anneke, Grootmoeders naamgenootje, was weg.

En met deze ontdekking was ook plotseling alle vreugde weg. Nu begrepen ze, waarom het meisje ineens zo'n haast had om weg te komen, waarom ze bij het afscheid zo schuw was geweest, heel anders dan bij het binnenkomen. En het deed hun pijn in het hart, dat zo dit Kerstfeest eindigen moest. Nu zouden ze er niet blij over kunnen schrijven in een lange brief naar Indië, want wat zou Anneke wel zeggen? Anneke, die zo gespaard had om bij het afscheid Grootmoeder dit geschenk te kunnen geven. „Omdat we alle twee A heten, Oma!” had zij gezegd. Ook de oude man was er verdrietig van. Het lepeltje, ja, dat was jammer, peinsde hij. Het speet hem voor zijn vrouw. Maar erger was nog, dat het kind dit had kunnen doen nu, vanavond, bij de stralende Kerstboom en na het verhaal, dat hij verteld had.

Wat vroeg gingen ze die avond naar bed, maar geen van beiden konden ze spoedig de slaap vatten. En ze wisten niet dat ginds in het open veld, waar de scherpe Noordooster drong door de open spleten en kieren der woonwagens, een meisje lag op haar harde strozak en ook de slaap niet vatten kon. Niet om die harde strozak, zelfs niet om de kou; dat alles was ze gewend. — Maar om een klein zilveren lepeltje, dat ze verborgen hield onder haar omslagdoek.

Ze had het nog niet aan Lopesco gegeven, hoewel ze hem anders gràag bracht, wat ze zo hier en daar wegnam. Hij prees haar altijd zo. De oude Fernando niet — die werd er eerder boos om.

„Al zijn we arme zwervers, we kunnen eerlijk zijn”, zei die altijd. Maar Lopesco lachte daar wat om. En zo waren er twee groepen in het kamp.

Zij, die er net zo over dachten als Fernando en de anderen, die vonden, dat Lopesco gelijk had. Tot deze laatste had zij zich altijd het meest aangetrokken gevoeld. Maar broertje niet, die speelde liever met de kinderen van de andere groep. En plotseling begreep ze, dat het om Broertje was, dat ze haar lepeltje nog niet naar Lopesco had gebracht. Hij was zo blij geweest met die Kerstboom daar en de trui en het lekkers. En verdrietig had hij gezegd :

„Von' jij het nou niet fijn ? Je zegt haast niks.”

Plotseling dacht ze : wat heeft die oude man ook weer gezegd van dat andere kind ? Dat hij iedereen wilde helpen om goed en braaf en eerlijk te zijn. Maar dan moest je toch éérst weten, waar dat kind nu woonde en dan — neen, ze zou er toch nooit heen durven gaan, peinsde ze.

Maar 't was net of ze, nu ze van dat kind gehoord had, er ook telkens aan denken moest. Een kind, arm als zij, geboren in een stal . . . Maar een kind, dat eerlijk en goed was en anderen wou helpen om het ook te zijn. Ze voelde, dat ze van dit kind hield, als van broertje. Het kleine ventje naast haar, dat verdrietig in slaap gevallen was omdat zij niet meepraten wou over de fijne middag. En dat zou ze nooit kunnen als ze dat lepeltje hield, dacht ze. De kans was zo mooi ; de oude vrouw was opgestaan om een kaarsje uit te blazen, dat opgebrand was. Zonder er bij te denken had ze 't gegrepen en weggestopt. Onderweg had ze 't een paar maal aan broertje willen vertellen, maar ze kon het niet. Hij zou zo verschrikt gekeken hebben. Broertje was anders dan zij : die vond het nooit prettig als ze wat wegnam. Natuurlijk zou hij 't wel leren als hij groter werd, dacht ze vaak. Maar nu geloofde ze plotseling, dat hij het nooit leren zou. Misschien leek hij wel op dat kind — dat kind waar ze Kerstfeest voor vierden. Zij leek er niet op — o neen — zij niet. Toen, langzaam, drong de gedachte tot haar door, dat ze het goèdmaken moest. Dat lepeltje moest terug vóór Broertje of . . . of iemand anders het merkte. Dan zou ze weer met Broertje kunnen meepraten over deze dag en lang, lán g zouden ze er pret van hebben. Even aarzelde ze nog — toen nam ze een kloek besluit.

„Ik doè het”, zei ze halfluid en toen viel ze in slaap.

Het was de oude man, die de volgende morgen het eerst op was. Hij zette thee en liep toen naar de voordeur om eens te kijken of er post was. Er was geen post, maar op de mat lag het lepeltje.

Verbaasd nam hij het op en liep er mee naar zijn vrouw.

„Wij zijn te haastig geweest in ons oordeel, kijk es, hier is je lepeltje. Het lag in het voorgangetje.”

„Maar hoe komt het nu daar ?” vroeg de oude vrouw verbaasd. En blij nam ze het in haar handen en bekeek het.

„Ik denk, dat het aan mijn jas is blijven haken toen ik de kinderen uitliet”, meende Grootvader. „Maar ik ben blij dat het niet waar is, wat we dachten en dat dat meisje het niet weggenomen heeft.”

„En ik”, zei Grootmoeder uit de grond van haar hart.

En daar lieten ze het bij.

Want zij konden ook niet weten, dat heel, héél vroeg in de morgen, een meisje weggerend was uit het woonwagenkamp om goed te maken, wat zij misdreven had.